

Quran Differences Affecting Mana in Furkan Surah

Orhan Parlak^{1,a}, Mustafa Memi^{2,b,*},

¹Faculty of Theology, Uşak University, 64000 Uşak, Turkey

²Abdulahkim Arvasi Education Center, Presidency of Religious Affairs, Presidency of the Republic of Turkey, 65090 Tuşba/Van, Turkey

*Corresponding Author

ARTICLE INFO

Research Article

Received : 24/07/2019

Accepted : 01/08/2019

Keywords:

Qur'an

Kıraat

Surat al-Furkan

Importance different

Different readings

ABSTRACT

Allah Almighty (cc), Hz. It is a well-known fact that it is of great importance that he sent to us through Muhammad (peace be upon him), that he taught to humanity through his companions, and therefore to us, and that the transmission and teaching of the message of the Qur'an and its trans-ages to humanity is of great importance. Certainly, Qur'anic differences have more or less impact on the understanding and explanation of this message of the Qur'an. Kıraât are different readings of the Holy Quran. The Qur'an itself. The Qur'an is the main source of all Islamic sciences. Quran is also a convenience for Muslims. It is a guide and road map for the Ummah in the reading of the Holy Quran. Mercy, breadth and convenience in the reading of the Holy Quran and the pronunciation of the letters. At the same time, the Qur'an helped Muslims to understand the Qur'an. A wealth of meaning was obtained in understanding and interpreting the Qur'an with different Qur'anic aspects. Qur'anic disputes have been very important in understanding some jurisprudence issues. The ablution verse is the best example. We will examine the verses of Qur'an (different readings) in the Furkan surah in order to introduce this science which is the subject of different readings of the Holy Quran and which is supposed to be kifaye and asraf al-ulum. When considering the Qur'an differences in Surat al-Furqan, we took into consideration the ten verses of the Qur'an imams who were accepted as trustees according to the ulema and the aspects from the râvis.

Türk Akademik Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi, 2(1): 01-07, 2019

Furkan Suresindeki Manaya Etki Eden Kıraat Farklılıkları

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş : 24/07/2019

Kabul : 01/08/2019

Anahtar Kelimeler:

Kur'an

Kıraat

Furkan suresi

Önemli farklılık

Farklı okuma

ÖZ

Yüce Allah'ın (cc), Hz. Muhammed (sav) aracılığıyla bizlere göndermiş olduğu, onunda ashabı aracılığıyla insanlığa ve dolayısı ile bizlere öğrettiği Kur'an-ı Kerim ve onun çağlar ötesi mesajını insanlığa ulaştırılmasının ve öğretilmesinin büyük bir önem arz ettiği herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Kur'an-ı Kerim'in bu mesajının anlaşılması ve açıklanması hususunda elbette kıraat farklılıklarının yerine göre az ya da çok etkisi olmuştur. Kıraatler, Kur'an-ı Kerim'in değişik okuyuşlarıdır. Bizatihi Kur'an'dır. Kur'an ise islâmî ilimlerin tümünde ana kaynaktır. Kıraatler aynı zamanda Müslümanlar için bir kolaylıktır. Kur'an-ı Kerim'in okunmasında Ümmete bir rehber ve yol haritasıdır. Kur'an-ı Kerim'in okunmasında ve harflerin telaffuzunda, rahmet, genişlik ve kolaylık ruhsatıdır. Aynı zamanda kıraatler, Kur'an-ı Kerim'in anlaşılmasında da Müslümanlara kolaylık sağlamıştır. Farklı kıraat vecihleri ile Kur'an'ın anlaşılması ve yorumlanmasında anlam zenginliği elde edilmiştir. Bazı fıkhi meselelerin anlaşılmasında kıraat ihtilaflarının çok önemli faydaları olmuştur. Abdest ayeti de buna en iyi örnektir. Kur'an-ı Kerim'in faklı okunuşlarını konu edinen, farz-ı kifaye ve eşrafü'l-ulum olan bu ilmi tanıtmak amacı ile Furkan suresindeki kıraat vecihlerini (farklı okumalar) inceleyeceğiz. Furkan Süresindeki kıraat farklılıklarını ele alırken, ulemaya göre mütevatir kabul edilen on kıraat imamı ve râvilerinden gelen vecihleri dikkate aldık.

^a orhan.parlak@usak.edu.tr

^b <https://orcid.org/0000-0002-3556-926X>

^c mustafamemi1978@hotmail.com

^d <https://orcid.org/0000-0002-5275-2250>

Giriş

Surenin ismi olan “Furkan” kelimesi ilk ayetinde geçer ki; adımı da bu ayetten almıştır. Bu kelime, iyiyi kötüden, hakkı batıldan ayırma¹, hak ile batılı değerlendirme ölçütü,² imanı küfürden, nuru karanlıktan ayıran³ ve helal ile haramı beyan eden, ayet ayet veya sûre sûre inen kitap⁴ anlamındır. Hişam hadisinden de anlıyoruz ki bu isim, Peygamber (sav) döneminden itibaren kullanılmaktadır.⁵

Yetmiş yedi ayet olup, Mushaf sıralamasına göre yirmi beşinci, iniş sırasına göre kırk ikinci süredir. Yasin sûresinden sonra, Fatır sûresinden önce⁶ Habeşistan’a hicret ile Mirac hadisesi arasında, Mekke’de nazil olmuştur.⁷ 68, 69 ve 70 ayetlerin Medine’de indiği de belirtilir.⁸ Hz. Muhammed (sav)’in peygamberliği, onun getirdiği vahiy ve genel olarak nebi’lik kurumuyla ilgili müşriklerin çeşitli iddia ve iftiralarına cevap vermek ve Allah’ın rasûlü Hz. Muhammed (s.a.v)’in hak peygamber olduğunu ortaya koymak için bu sıkıntılı dönemde nâzil olmuştur.⁹

Furkan suresi, Allah (cc)’in yüceliğini, evrendeki hükümlerini vurgulayan ve O’nu uluhiyetine yakışmayan niteliklerden tenzih ederek başlar.¹⁰ Müşriklerin, Hz. Muhammed’in nübüvveti ile ona inzal edilen Kur’an-ı Kerim hakkında uydurdıkları ve yaptıkları ithamları ele alır.¹¹ Daha sonra Hz. Peygamber (sav)’i teselli etmek için, geçmiş peygamberlerin de bu tür düşmanca davranışlara maruz kaldığı anlatılır. İman, ibadet, güzel ahlak sahibi kimselerin ahirette mutlu olacaklarından bahseder.¹²

Furkan Suresindeki Kıraat Farklılıklarının İncelenmesi

Bu çalışmamızda Furkan Suresindeki kıraat farklılıklarının manaya tesirini inceleyeceğiz. Hangi ayette manaya etki eden farklı bir vecih var ise, sırasıyla ele alıp incelemeye çalışacağız.

Kıraat kitaplarında manaya etki eden vecihler, genelde *Ferşü’l-Huruf* adı altında incelenir. Birde *usul farklılıkları* vardır. Manaya etkisi olmayan bu vecihler idgam, izhar, ibdal, imale, beyne gibi okuma usulleridir.

Konuya girmeden önce “*Ferşü’l-Huruf*” kavramını kısaca açıklamakta fayda görüyoruz. “*Ferş*” kelime olarak sözlükte her şeyi “sermek” ve “yaymak” manasına gelir.¹³ Kıraat ilminde ise, Belli başlı bir kurala bağlı olmadan, rivayet esasına dayalı olmak üzere, Kur’an’daki bazı kelimelerin hareke, harf, irab ve fiillerin bina ve bablarındaki değişikliklerin incelenmesidir.¹⁴ Bir diğer

ifadeyle Kur’an-ı Kerim’in geneline yayılmış olan bu vecihlerin incelenmesi “*Ferşü’l-Huruf*” adı altında, Kur’an-ı Kerim’in başından sonuna kadar her kelimedeki kıraat farklılıklarının incelenmesidir.¹⁵ “*Ferşü’l-Huruf*”un bir çoğu az ya da çok manaya etki etmektedir. Ancak manaya etki etmesi demek, ayetin mesajını olumsuz yönde ters yüz etmesi demek değildir. Bilakis manayı olumlu yönde etkileyip, anlaşılmasını kolaylaştırıcı veya manaya zenginlik katan bir etki söz konusudur. Manaya tesir etmeyen *Ferşü’l-Huruf*’un sayısı da az değildir.

Manaya etki eden vecihlere “*Ferşü’l-Huruf*” dendiğini izah ettikten sonra, Furkan suresinin hangi ayetlerinde manaya etki eden bir vecih varsa o ayetin Asım ve rivayeti Hafs’a göre Arapça metnini, meali ile birlikte yazıp, ardından manaya etki eden vecihleri tek tek inceleyeceğiz.

Ferşü’l-Huruf Yönünden Manaya Etki Eden Vecihler

Sekizinci ayet:

أَوْ يَلْقَىٰ إِلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِنَّا تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا

(Madem böyle bir şey olmuyor) hiç değilse kendisine bir hazine indirilmeli ya da yiyip içebileceği bir bahçesinin olması gerekmez miydi? Ayrıca bu zalimler mü’minlere, “sizin peşinden gittiğiniz kimse büyülenmiş birinden başkası değil” diyorlar.

Bu ayette geçen *يَأْكُلُ* kelimesinde iki farklı kıraat vardır. Birincisi Müfret-müzekker-ğâib sigasında olan bu vecih, ikincisi, Hamze, Kisai ve Halefü’l-Aşir hazretlerinin nefsi mütakellim meal-ğayr sigasında okuduğu *تَأْكُلُ* vechidir.¹⁶

Bu durumda her iki vecihe göre mana şöyle olur.

- *يَأْكُلُ* vechine göre:
أَوْ يَلْقَىٰ إِلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا
“Hiç değilse kendisine bir hazine indirilmeli ya da onun yiyebileceği (istifade edebileceği) bir bahçesinin olması gerekmez miydi?”
- *تَأْكُلُ* vechine göre ise:
أَوْ يَلْقَىٰ إِلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ تَأْكُلُ مِنْهَا
“Hiç değilse kendisine bir hazine indirilmeli ya da bizim yiyebileceğimiz (istifade edebileceğimiz) bir bahçesinin olması gerekmez miydi?”¹⁷

¹ Suyuti, *İtkan*, I, 163; *Tefsiru’l-Celaleyn*, s. 359; Muhyiddin, *İ’rabü’l-Kur’an-ı Kerim ve Beyanüh*, VI, 326; Mekki b. Ebi Talib, Ebu Muhammed, *El-Keşf’ü An Vücühil-Kıraati’l-Aşr*, s. 391

² Mustafa Yıldırım, *Yüce Kura’n ve Açıklamalı-Yorumlu Meali*, s.358

³ Sabuni, *Saffetü’l-Tefsir*, II, 337; *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, IV, 105

⁴ Mustafa Acar, *age*, s.34

⁵ *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, IV, 105

⁶ *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, IV, 105; *Tefsiru’l-Celaleyn*, s. 359

⁷ Mustafa Acar, *age*, s.35

⁸ *Tefsiru’l-Celaleyn*, s. 359

⁹ Mustafa Acar, *age*, s.35

¹⁰ *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, IV, 105

¹¹ Sabuni, *Saffetü’l-Tefsir*, II, 337

¹² *Kur’an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, IV, 106

¹³ İ. Manzur, *Lisanü’l-Arap*, XI, 155

¹⁴ H. Tahsin Feyizli, *Kıraati Aşere*, s. 17; M.A. Akdemir, *Kıraat İlmi*, s.140

¹⁵ M.A. Akdemir, *Kıraat İlmi*, s.140

¹⁶ Paluvi, *Zübdetü’l-İrfan*, s.100; Muhammed Emin, *Umdetü’l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *En-Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Hucetü’l-Kıraat*, s. 507; Dimiyati, *İlhaf*, II, 304; Muhammed Fahd Haruf, *Müeyesser*, s.359; Muhammed Fahd Haruf, *Teshilü’l-Kıraat*, s. 359; Dani, *Camiü’l-Beyan*, II, 311; Ebu Amr ed-Dani, *Et-Teysir fi’l-Kıraati’s-Seb’*, s.435; Daru İbn Kesir, Beyrut, 1. baskı, 2013; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi’l-Kurrati’l-Aşr*, s. 203; Muhammed Ebu’l-A’la, *Mushaftü’l-Kıraati’l-Aşri’l-Mütevatire*, s. 359

¹⁷ Zemahşeri, Ebu’l-Kâsım Mahmüd b. Ömer, *El-Keşşâf’An Hakâiki Gavâmidit-Tenzil Ve Uyûni’l-Ekâvil Fi Vucühit-Te’vil*, III, 270, Daru’l-İhya, Beyrut, 1997; Mekki b. Ebi Talib, Ebu Muhammed, *El-Keşf’ü An Vücühil-Kıraati’l-Aşr Ve İleliha Ve Hüceciha*, s. 491, (Thk., Ahmed Mehdeli), Kitabu Naşirün Yay., Beyrut, 2011; Fahrüddin Er-Razi, *Tefsiru’l-Kebir Ev Meşâtilü’l-Gayb*, XXIV, 46, Daru’l-Kütübü’l-İlmiye, Beyrut, 2013; Mustafa Yıldırım (vd) *Yüce Kur’an ve Meali*, s. 359; Muhammed b. Zencele, *Hucetü’l-Kıraat*, s. 507; Dimiyati, *İlhaf*, II, 305; *Tefsiru’l-Celaleyn*, s. 360

Onuncu ayet:

تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ خِزْيَانًا مَجْهُورًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ لَكَ فُصُورًا

“Ey peygamber! Allah öyle yüce, öyle cömerttir ki, dilediği takdirde sana onların sözünü ettikleri şeylerden daha iyisini; altından ırmaklar akan bahçeler verir ve senin için köşkler kurar.”

Bu ayetteki altı çizili kelime iki farklı kıraat vardır. Birisi İbn. Kesir, İbn. Amir ve Ebu Bekir Şu’be’nin kıraati olan ve جَعَلَ ye atfen okuduğu وَيَجْعَلُ (raf) vechi, ikincisi, diğer kurrânın ان’i şartiyeye cevaben okuduğu وَيَجْعَلُ (cezmi) vechidir.¹⁸

Bu durumda her iki kıraate göre mana şöyle olur:

- وَيَجْعَلُ vechine göre,
تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ خِزْيَانًا مَجْهُورًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ لَكَ فُصُورًا

“Ey peygamber! Allah öyle yüce, öyle cömerttir ki, dilediği takdirde sana onların sözünü ettikleri şeylerden daha iyisini; altından ırmaklar akan bahçeler verir ve senin için köşkler kurar.”

- وَيَجْعَلُ vechine göre,
تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ خِزْيَانًا مَجْهُورًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ لَكَ فُصُورًا

“Ey peygamber! Allah öyle yüce, öyle cömerttir ki, dilediği takdirde sana onların sözünü ettikleri şeylerden daha iyisini; altından ırmaklar akan bahçeler verecek ve senin için köşkler kuracaktır.”¹⁹

On yedinci ayet:

وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفْتَقُولُ أَفَأَنْتُمْ أَضَلُّونَ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ

“O gün rabbın, müşrikleri ve Allah’ı bırakıpta tapındıkları şeyleri bir araya toplayacak ve şöyle diyecektir: “bu kullarımı siz mi saptırdınız? Yoksa onlar kendileri mi yoldan çıktılar?”

Bu ayette iki farklı kelime ikişer vecih vardır.

1. وَيَحْشُرُهُمْ kelimesi: İbn. Kesir, Hafs, Ca’fer ve Ya’kup hazretleri bu kelimeyi müfret-müzekker-ğâib sigası ile وَيَحْشُرُهُمْ, diğer kurra ise, nefsi mükellim meal-ğayr sigası ile وَيَحْشُرُهُمْ okur.²⁰

¹⁸ Paluvi, *Zübdetü'l-İrfan*, s.100 ; Muhammed Emin, *Umdetü'l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Hucetü'l-Kıraat*, s. 507 ; Dimiyati, *İthaf*, II, 304 ; Muhammed Fahd Haruf, *Müeyyesser*, s.359 ; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü'l-Kıraat*, s. 359 ; Dani, *Camiü'l-Beyan*, II, 311 ; Dani, *Teysîr*, s.435; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi'l-Kırrati'l-Aşr*, s. 203 ; Muhammed Ebu'l-A'la, *Mushafü'l-Kıraati'l-Aşri'l-Müevatire*, s. 359

¹⁹ Zemahşeri, *Keşşâf*, III, 271; Mekki b. Ebi Talib, Ebu Muhammed, *El-Keşf'ü An Vüçühi'l-Kıraati'l-Aşr*, s. 491; Razi, *Tefsiru'l-Kebir*, XXIV, 47; *Teysîrü'l-Celaleyn*, s. 360; Muhammed b. Zencele, *Hucetü'l-Kıraat*, s. 508; Dimiyati, *İthaf*, II, 305

²⁰ Paluvi, *Zübdetü'l-İrfan*, s.100 ; Muhammed Emin, *Umdetü'l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Hucetü'l-Kıraat*, s. 507 ; Dimiyati, *İthaf*, II, 304 ; Muhammed Fahd Haruf, *Müeyyesser*, s.359 ; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü'l-Kıraat*, s. 359 ; Dani, *Camiü'l-Beyan*, II, 311 ; Dani, *Teysîr*, s.435; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi'l-Kırrati'l-Aşr*, s. 203 ; Muhammed Ebu'l-A'la, *Mushafü'l-Kıraati'l-Aşri'l-Müevatire*, s. 359

Bu durumda her iki kıraate göre mana şöyle olur:

- وَيَحْشُرُهُمْ vechine göre,
وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
“O gün rabbın, müşrikleri ve Allah’ı bırakıpta tapındıkları şeyleri bir araya toplayacak...”

- وَيَحْشُرُهُمْ vechine göre,
وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ
“O gün, müşrikleri ve Allah’ı bırakıpta tapındıkları şeyleri bir araya toplayacağız...”²¹

2. فَتَقُولُ kelimesi: İbn. Amir bu kelimeyi nefsi mükellim meal ğayr sigasıyla فَتَقُولُ, diğer kurra ise, müfret müzekker ğâib sigasıyla فَتَقُولُ okur.²²

Bu durumda her iki kıraate göre mana şöyle olur:

- فَتَقُولُ vechine göre,
فَتَقُولُ أَفَأَنْتُمْ أَضَلُّونَ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ
“Ve (onlara şöyle) diyeceğiz: bu kullarımı sizmi saptırdınız? Yoksa onlar kendilerini yoldan çıktılar?”

- فَتَقُولُ vechine göre,
فَتَقُولُ أَفَأَنْتُمْ أَضَلُّونَ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ
“Ve (onlara şöyle) diyecek: bu kullarımı sizmi saptırdınız? Yoksa onlar kendileri mi yoldan çıktılar?”²³

On sekizinci ayet:

قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَأَبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا

“Tapındıkları varlıklar şöyle cevap verecekler: “haşa! Rabbim! Seni tenzih ederiz. Senden başkalarını tanrı olarak kabul etmek bize yakışmaz. Oysa sen onlara ve atalarına dünya hayatında bol nimetler verdin. Fakat onlar sana (şükredecekleri yerde şımarıp) Seni anmayı unuttular ve helak edilmeyi hak eden bir topluluk haline geldiler.”

Bu ayetteki أَنْ نَتَّخِذُ kelimesinde de yine iki farklı kıraat vardır. Ca’fer hazretlerinin iftial babından meçhul okuduğu أَنْ نَتَّخِذُ vechi, ikincisi, diğer kurrânın malum okuduğu أَنْ نَتَّخِذُ vechidir.²⁴

²¹ Zemahşeri, *Keşşâf*, III, 273; Mekki b. Ebi Talib, Ebu Muhammed, *El-Keşf'ü An Vüçühi'l-Kıraati'l-Aşr*, s. 492; Razi, *Tefsiru'l-Kebir*, XXIV, 53; Muhammed b. Zencele, *Hucetü'l-Kıraat*, s. 508; Dimiyati, *İthaf*, II, 306; *Tefsiru'l-Celaleyn*, s. 360

²² Paluvi, *Zübdetü'l-İrfan*, s.100 ; Muhammed Emin, *Umdetü'l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Hucetü'l-Kıraat*, s. 507 ; Dimiyati, *İthaf*, II, 304 ; Muhammed Fahd Haruf, *El-Müeyyesser*, s.359 ; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü'l-Kıraat*, s. 359 ; Dani, *Camiü'l-Beyan*, II, 311 ; Dani, *Teysîr*, s.435; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi'l-Kırrati'l-Aşr*, s. 203 ; Muhammed Ebu'l-A'la, *Mushafü'l-Kıraati'l-Aşri'l-Müevatire*, s. 359

²³ Zemahşeri, *Keşşâf*, III, 273; Mekki b. Ebi Talib, Ebu Muhammed, *El-Keşf'ü An Vüçühi'l-Kıraati'l-Aşr*, s. 492; Razi, *Tefsiru'l-Kebir*, III, 53; Muhammed b. Zencele, *Hucetü'l-Kıraat*, s. 508; Dimiyati, *İthaf*, II, 306; *Tefsiru'l-Celaleyn*, s. 360

²⁴ Paluvi, *Zübdetü'l-İrfan*, s.100 ; Muhammed Emin, *Umdetü'l-Hallan*, s. 446 ; Cezeri, *En-Neşir*, II, 250 ; Muhammed B. Zencele, *Hucetü'l-Kıraat*, s. 507 ; Dimiyati, *İthaf*, II, 304 ; Muhammed Fahd Haruf, *El-Müeyyesser*, s.359 ; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü'l-Kıraat*, s. 359 ; Dani, *Camiü'l-Beyan*, II, 311 ; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi'l-Kırrati'l-Aşr*, s. 203 ; Muhammed Ebu'l-A'la, *Mushafü'l-Kıraati'l-Aşri'l-Müevatire*, s. 359

Bu durumda her iki kıraate göre mana şöyle olur:

- **وَنَزَّلَ** vechine göre,
قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَنْتَحِدَ مِنْ ذُنُوبِكَ مِنْ أَوْلِيَاءِ
“Rabbim! Seni tenzih ederiz. Senden başkasının tanrı kabul edilmesi bize yakışmaz.”²⁵
- **وَنَنْزِلُ** vechine göre
قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَنْتَحِدَ مِنْ ذُنُوبِكَ مِنْ أَوْلِيَاءِ
“Rabbim! Seni tenzih ederiz. Senden başkasını tanrı kabul etmemiz bize yakışmaz.”²⁶

On dokuzuncu ayet:

فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يَطْلُبْ مِنْكُمْ
نُدْفَةً عَذَابًا كَبِيرًا
“Allah diyecek ki: “İşte görüyorsunuz. Tapındığınız şeyler, iddia ettiğiniz konular sizi yalancı çıkardılar. Artık siz ne başınıza gelecek azabı savuşturabilirsiniz, nede bir yerden yardım alabilirsiniz. Sizden kim şirke batmışsa, biz ona büyük bir azap tattıracağız.”

Bu ayetteki **فَمَا تَسْتَطِيعُونَ** kelimesinde yine iki farklı kıraat vardır. Hafız hazretlerinin muhatab sigasında okuduğu **فَمَا تَسْتَطِيعُونَ** vechi ve diğer kurranın okuduğu **فَمَا يَسْتَطِيعُونَ** vechi.²⁷

Bu durumda her iki kıraate göre mana şöyle olur:

- **فَمَا تَسْتَطِيعُونَ** vechine göre
فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا
“Artık siz ne başınıza gelecek azabı savuşturmaya, nede bir yerden yardım almaya güç yetiremeyeceksiniz.”
- **فَمَا يَسْتَطِيعُونَ** vechine göre,
فَمَا يَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا
“Artık onlar ne başlarına gelecek azabı savuşturmaya, nede bir yerden yardım almaya güç yetiremeyecekler.”²⁸

Yirmi beşinci ayet:

وَيَوْمَ تَشَقَّقُ السَّمَاءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلُ الْمَلَائِكَةَ تَنْزِيلًا
“Bir gün gökyüzü beyaz ve ince bulutlarla paramparça olacak ve melekler (insanların amel defterleriyle birlikte) bölük bölük ineceklerdir.”

Bu ayetteki **وَنُزِّلُ** kelimesinde iki farklı kıraat vardır. İlki; İbn. Kesir’in dışındakilerin tef’il babından mazi mechul sigasında okuduğu **وَنُزِّلُ** vechi, ikincisi; İbn.

Kesir’in okuduğu if’al babından nefsi mütakellim meal gayr sigasında olan **وَنَنْزِلُ** vechi.²⁹

Bu durumda her iki kıraate göre mana şöyle olur:

- **وَنُزِّلُ** vechine göre,
وَنُزِّلُ الْمَلَائِكَةَ تَنْزِيلًا
“ve melekler bölük bölük indirileceklerdir.”
- **وَنَنْزِلُ** vechine göre,
وَنَنْزِلُ الْمَلَائِكَةَ تَنْزِيلًا
“ve melekleri bölük bölük indireceğiz.”³⁰

Kırk sekizinci ayet:

وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً
طَهُورًا
“Yağmurun önünde rüzgarı bir müjdecî/bulutları her tarafa yayıcı olarak gönderen o’dur. Gökten tertemiz suyu indiren biziz.”

Bu ayetteki altı çizili olan **الرِّيحَ** kelimesinde iki, **بُشْرًا** kelimesinde dört vecih vardır.

1. **الرِّيحَ** kelimesi: ilki, İbn. Kesir’in müfret olarak okuduğu **الرِّيحَ** vechi, diğeri de, diğeri kurranın cemi olarak³¹ okuduğu **الرِّيحَ** vechidir.
2. **بُشْرًا** kelimesi: ilki, Nafi, İbn. Kesir, Ebu Amr, Ca’fer ve Ya’kup hazretlerinin okuduğu **بُشْرًا** vechi, ikincisi, Hamze, Kisai ve Halefü’l Aşir hazretlerinin okuduğu **بُشْرًا** vechi, üçüncüsü, İbn. Amir hazretlerinin okuduğu **بُشْرًا** vechi, dördüncüsünde Asım Hazretlerinin okuduğu **بُشْرًا** vechidir.³²

Bu durumda kıraatlara göre mana şöyle olur:

- **الرِّيحَ** (müfret) ve **بُشْرًا** (yayıcı) vecihlerine göre,
وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ
“Yağmurun önünde rüzgarı her tarafa yayılmış olarak (hayat kaynağı, güzel kokulu) gönderen o’dur.”

- **الرِّيحَ** (Cemi) ve **بُشْرًا**, **بُشْرًا**, **بُشْرًا** (yayıcı)³³ vecihlerine göre,
وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ

²⁹ Paluvi, *Zübdetü’l-İrfan*, s.100 ; Muhammed Emin, *Umdetü’l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *En-Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Huccetü’l-Kıraat*, s. 507 ; Dimiyati, *İthaf*, II, 304; Muhammed Fahd Haruf, *El-Müeyesser*, s.359 ; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü’l-Kıraat*, s. 359 ; Dani, *Teysîr*, s.435; Dani, *Camiü’l-Beyan*, II, 311 ; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi’l-Kırrati’l-Aşr*, s. 203 ; Muhammed Ebu’l-A’la, *Mushafü’l-Kıraati’l-Aşri’l-Mütevaitire*, s. 359

³⁰ Zemaşşeri, *Keşşâf*, III, 280; Mekki b. Ebi Talib, Ebu Muhammed, *El-Keşf’ü An Vücûhi’l-Kıraati’l-Aşr*, s. 493; Razi, *Tefsiru’l-Kebir*, XXIV, 65; Muhammed b. Zencele, *Huccetü’l-Kıraat*, s. 510; *Tefsiru’l-Celaleyn*, s. 362; Dimiyati, *İthaf*, II, 308

³¹ Muhammed b. Zencele, *Huccetü’l-Kıraat*, s. 511; Dimiyati, *İthaf*, II, 309

³² Paluvi, *Zübdetü’l-İrfan*, s.100 ; Muhammed Emin, *Umdetü’l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *En-Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Huccetü’l-Kıraat*, s. 507 ; Dimiyati, *İthaf*, II, 304 ; Muhammed Fahd Haruf, *El-Müeyesser*, s.359; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü’l-Kıraat*, s. 359 ; Dani, *Camiü’l-Beyan*, II, 311; Dani, *Teysîr*, s.436; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi’l-Kırrati’l-Aşr*, s. 203 ; Muhammed Ebu’l-A’la, *Mushafü’l-Kıraati’l-Aşri’l-Mütevaitire*, s. 359

³³ Muhammed b. Zencele, *Huccetü’l-Kıraat*, s.285

²⁵Razi, *Tefsiru’l-Kebir*, XXIV, 55

²⁶Razi, *Tefsiru’l-Kebir*, XXIV, 55; Muhammed b. Zencele, *Huccetü’l-Kıraat*, s. 509; *Tefsiru’l-Celaleyn*, s. 361; Dimiyati, *İthaf*, II, 306

²⁷ Paluvi, *Zübdetü’l-İrfan*, s.100 ; Muhammed Emin, *Umdetü’l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *En-Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Huccetü’l-Kıraat*, s. 507 ; Dimiyati, *İthaf*, II, 304 ; Muhammed Fahd Haruf, *El-Müeyesser*, s.359 ; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü’l-Kıraat*, s. 359 ; Dani, *Teysîr*, s.435; Dani, *Camiü’l-Beyan*, II, 311; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi’l-Kırrati’l-Aşr*, s. 203; Muhammed Ebu’l-A’la, *Mushafü’l-Kıraati’l-Aşri’l-Mütevaitire*, s. 359

²⁸ Zemaşşeri, *Keşşâf*, III, 276; Mekki b. Ebi Talib, Ebu Muhammed, *El-Keşf’ü An Vücûhi’l-Kıraati’l-Aşr*, s. 492; Razi, *Tefsiru’l-Kebir*, XXIV, 56; Muhammed b. Zencele, *Huccetü’l-Kıraat*, s. 510; Dimiyati, *İthaf*, II, 307

“Yağmurun önünde rüzgarları her tarafa yayılmış olarak (hayat kaynağı, güzel kokulu) gönderen o'dur.”³⁴

- الرِّيحَ ve بُشْرًا (müjde/müjdecî)³⁵ vechine göre, وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ

“Yağmurun önünde rüzgarları her tarafa müjde/müjdecî olarak gönderen o'dur.”³⁶

Ellinci ayet:

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لَهُمْ لِيَذَكَّرُوا فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا

“Biz bu konuları insanlar düşünüp ibret alsınlar diye tekrar tekrar anlatıp duruyoruz. Bununla beraber insanların çoğu nankörlükten başka bir şey yapmıyorlar.”

Bu ayette geçen لِيَذَكَّرُوا kelimesinde iki kıraat vardır. Birincisi, Hamze, Kisai ve Halefü'l Aşir'in dışındaki kurranın, iftial babından okuduğu لِيَذَكَّرُوا vechi, ikincisi, Hamze, Kisai ve halefü'l Aşir'in birinci babdan okuduğu لِيَذَكَّرُوا vechidir.³⁷

Bu durumda her iki kıraate göre mana şöyle olur:

- لِيَذَكَّرُوا vechine göre, وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لَهُمْ لِيَذَكَّرُوا “Biz bu konuları insanlar düşünüp ibret alsınlar diye tekrar tekrar anlatıp duruyoruz.”

- لِيَذَكَّرُوا vechine göre, وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لَهُمْ لِيَذَكَّرُوا “Biz bu konuları insanlar hatırlasınlar diye tekrar tekrar anlatıp duruyoruz.”³⁸

Altmışınca ayet:

وَإِذَا قِيلَ لَهُم اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا

“İnkarcılara, Rahman'a secde edin! Denilince; “rahman da neymiş? Senin emrettiğin her şeye secdemi edeceğiz”?. Derler ve imandan alabildiğince uzaklaşırlar.”

Bu ayetteki تَأْمُرُنَا kelimesinde iki kıraat vardır. Birincisi, Hamze ve Kisai'nin dışındaki kurranın muhatab

sigasında okuduğu تَأْمُرُنَا vechi, ikincisi, Hamze ve Kisai'nin ğaib sigasında okuduğu يَأْمُرُنَا vechidir.³⁹

Bu durumda her iki kıraate göre mana şöyle olur:

- تَأْمُرُنَا vechine göre, وَإِذَا قِيلَ لَهُم اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا “İnkarcılara, rahman'a secde edin! denilince; rahman da neymiş? Senin emrettiğin her şeye secdemi edeceğiz.? Derler ve imandan alabildiğince uzaklaşırlar.”

- يَأْمُرُنَا vechine göre, وَإِذَا قِيلَ لَهُم اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا يَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا “İnkarcılara, Rahman'a secde edin” denilince; “rahman da neymiş? (muhammed) emrediyor diye her şeye secdemi edeceğiz.?” Derler ve imandan alabildiğince uzaklaşırlar.”⁴⁰

Altmış birinci ayet:

تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا

“Oysa gökyüzüne burçları; takım yıldızlarını yerleştiren, oraya bir güneş ve ışık saçan bir ay koyan (o rahman) ne yücedir.”

Bu ayetteki سِرَاجًا kelimesinde iki kıraat vardır. Birincisi, Hamze, Kisai ve Halefü'l Aşir'in dışındaki kurranın müfret olarak okuduğu سِرَاجًا vechi, ikincisi, Hamze, Kisai ve Halefü'l Aşir'in cemi olarak⁴¹ okuduğu سُرْجًا vechidir.⁴²

Bu durumda her iki kıraate göre mana şöyle olur:

- سِرَاجًا vechine göre, تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا “Oysa gökyüzüne burçları; takım yıldızlarını yerleştiren, oraya güneş ve ışık saçan bir ay koyan (o rahman) ne yücedir.”

- سُرْجًا vechine göre, تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سُرْجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا “Oysa gökyüzüne burçları; takım yıldızlarını yerleştiren, oraya güneş/ büyük yıldızlar ve ışık saçan bir ay koyan (o rahman) ne yücedir.”⁴³

³⁴ Zemahşerî, *Keşşâf*, III, 289; Razi, *Tefsiru'l-Kebir*, XXIV, 78; Mustafa Yıldırım (vd) *Yüce Kur'an ve Meali*, s.363; Muhammed b. Zencele, *Huccetü'l-Kıraat*, s.285

³⁵ İ. Manzur, *Lisanü'l-Arap*, II, 90; Muhammed b. Zencele, *Huccetü'l-Kıraat*, s.286

³⁶ Zemahşerî, *Keşşâf*, III, 289; Razi, *Tefsiru'l-Kebir*, XXIV, 78; Muhammed b. Zencele, *Huccetü'l-Kıraat*, s. 286; *Tefsiru'l-Celaleyn*, s. 364; Dimyati, *İthaf*, II, 309

³⁷ Paluvi, *Zübdetü'l-İrfan*, s.100 ; Muhammed Emin, *Umdetü'l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *En-Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Huccetü'l-Kıraat*, s. 507 ; Dimyati, *İthaf*, II, 304 ; Muhammed Fahd Haruf, *El-Müyesser*, s.359 ; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü'l-Kıraat*, s. 359 ; Dani, *Camii'l-Beyan*, II, 311 ; Dani, *Teyşir*, s.436; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi'l-Kırrati'l-Aşr*, s. 203 ; Muhammed Ebu'l-A'la, *Mushafü'l-Kıraati'l-Aşri'l-Müevatire*, s. 359; Feyizli, *Kıraat-i Aşere*,s.210

³⁸Razi, *Tefsiru'l-Kebir*, XXIV, 86; Muhammed b. Zencele, *Huccetü'l-Kıraat*, s. 511; *Tefsiru'l-Celaleyn*, s. 364; Dimyati, *İthaf*, II, 395; Mustafa Acar, age, s. 66

³⁹ Paluvi, *Zübdetü'l- İrfan*, s.100 ; Muhammed Emin, *Umdetü'l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *En-Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Huccetü'l-Kıraat*, s. 507 ; Dimyati, *İthaf*, II, 304 ; Muhammed Fahd Haruf, *El-Müyesser*, s.359 ; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü'l-Kıraat*, s. 359 ; Dani, *Teyşir*, s.436; Dani, *Camii'l-Beyan*, II, 311; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi'l-Kırrati'l-Aşr*, s. 203 ; Muhammed Ebu'l-A'la, *Mushafü'l-Kıraati'l-Aşri'l-Müevatire*, s. 359

⁴⁰ Zemahşerî, *Keşşâf*, III, 295; Mekki b. Ebi Talib, Ebu Muhammed, *El-Keşf'ü An Vücûhi'l-Kıraati'l-Aşr*, s. 493; Razi, *Tefsiru'l-Kebir*, XXIV, 92; Muhammed b. Zencele, *Huccetü'l-Kıraat*, s. 512; Dimyati, *İthaf*, II, 310; Mustafa Acar, age, s. 64

⁴¹ İ. Manzur, *Lisanü'l-Arap*, VII, 162

⁴² Paluvi, *Zübdetü'l- İrfan*, s.100; Muhammed Emin, *Umdetü'l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *En-Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Huccetü'l-Kıraat*, s. 507; Dimyati, *İthaf*, II, 304 ; Muhammed Fahd Haruf, *El-Müyesser*, s.359 ; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü'l-Kıraat*, s. 359 ; Dani, *Teyşir*, s.436; Dani, *Camii'l-Beyan*, II, 311; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi'l-Kırrati'l-Aşr*, s. 203; Muhammed Ebu'l-A'la, *Mushafü'l-Kıraati'l-Aşri'l-Müevatire*, s. 359

⁴³ Zemahşerî, *Keşşâf*, III, 295; Mekki b. Ebi Talib, Ebu Muhammed, *El-Keşf'ü An Vücûhi'l-Kıraati'l-Aşr*, s. 493; Mustafa Yıldırım (vd) *Yüce Kur'an ve Meali*, s. 364; Muhammed b. Zencele, *Huccetü'l-Kıraat*, s. 512; Dimyati, *İthaf*, c.2, s.310

Altmış ikinci ayet:

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ حُلُقَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذْكُرَ أَوْ أَرَادَ شُكْرًا

“Geceyi ve gündüzü birbiri ardınca yaratan da o’dur. Fakat bütün bunlardaki hikmeti, Allah’ın kudretini düşünüp ibret alma ve lütfedilen nimetlere şükretme duygusu olan kimseler anlar.”

Bu ayeti kerimedeki altı çizili kelimedeki iki kıraat vardır. Birincisi; Hamze ve Halefû’l-Aşir hazretlerinin birinci babdan okuduğu **أَنْ يَذْكُرَ** vechi, ikincisi; diğer kurranın iftial babından okuduğu **أَنْ يَذْكُرَ** vechi olmak üzere iki vecih vardır.⁴⁴

Bu durumda her iki kıraate göre mana şöyle olur:

- **أَنْ يَذْكُرَ** vechine göre:

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ حُلُقَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذْكُرَ أَوْ أَرَادَ شُكْرًا

“Fakat bütün bunlardaki hikmeti, Allah’ın kudretini düşünüp hatırlama ve lütfedilen nimetlere şükretme duygusu olan kimseler için geceyi ve gündüzü birbiri ardınca yaratan da o’dur.”

- **أَنْ يَذْكُرَ** vechine göre:

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ حُلُقَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَذْكُرَ أَوْ أَرَادَ شُكْرًا

“Fakat bütün bunlardaki hikmeti, Allah’ın kudretini düşünüp ibret alma ve lütfedilen nimetlere şükretme duygusu olan kimseler için geceyi ve gündüzü birbiri ardınca yaratan da o’dur.”

Yetmiş dördüncü ayet:

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا **وَذُرِّيَّاتِنَا** فَرَّةً أُغْنِنِ وَاجْعَلْنَا

لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا “Ve şöyle dua ederler: “Rabbimiz! bizlere, gözümüze gönlimüze sevinç kaynağı olacak eşler ve çocuklar lutfeyle. Ya Rab! Sen bizi senin emir ve yasaklarının konusunda duyarlı bilinçli mü’minlere örnek kıl, öncü eyle.”

Bu ayette geçen **وَذُرِّيَّاتِنَا** kelimesinde iki kıraat vardır. Birincisi, Nafi, İbn. Kesir, İbn. Amir, Hafs, Ca’fer ve Ya’kup hazretlerinin cemi olarak okuduğu **وَذُرِّيَّاتِنَا** vechi, ikincisi, Ebu Amr, Ebu Bekir Şu’be, Hamze Kisai ve Halefû’l-Aşir’in müfret olarak⁴⁵ okuduğu **وَذُرِّيَّاتِنَا** vechi.⁴⁶

⁴⁴ Paluvi, *Zübdetü’l-İrfan*, s.100; Muhammed Emin, *Umdetü’l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *En-Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Hucetü’l-Kıraat*, s. 507; Dimiyati, *İthaf*, c.2, s.304; Muhammed Fahd Haruf, *El-Müyesser*, s.359; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü’l-Kıraat*, s. 359; Dani, *Camiü’l-Beyan*, II, 311; Dani, *Teysîr*, s.436; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi’l-Kırrati’l-Aşr*, s. 203; Muhammed Ebu’l-A’la, *Mushafü’l-Kıraati’l-Aşri’l-Mütevaitire*, s. 359

⁴⁵ İ. Manzur, *Lisanü’l-Arap*, VI, 30

⁴⁶ Paluvi, *Zübdetü’l-İrfan*, s.100; Muhammed Emin, *Umdetü’l-Hallan*, s. 446; Cezeri, *En-Neşir*, II, 250; Muhammed B. Zencele, *Hucetü’l-Kıraat*, s. 507; Dimiyati, *İthaf*, c.2, s.304; Muhammed Fahd Haruf, *El-Müyesser*, s.359; Muhammed Fahd Hârûf, *Teshilü’l-Kıraat*, s. 359; Dani, *Camiü’l-Beyan*, II, 311; Dani, *Teysîr*, s.436; Muhammed Salim Muhaysin, *El-Mühezzeb Fi’l-Kırrati’l-Aşr*, s. 203; Muhammed Ebu’l-A’la, *Mushafü’l-Kıraati’l-Aşri’l-Mütevaitire*, s. 359; Feyizli, *Kıraat-i Aşere*, s.210; Zemahşerî, *Keşşâf*, III, 302; Mekkî b. Ebi Talib, Ebu Muhammed, *El-Keşfü An Vücûhi’l-Kıraati’l-Aşr*, s. 495; Razi, *Teşîru’l-Kebir*, XXIV, 100; *Teşîru’l-Celaleyn*, s. 366; İ. Manzur, *Lisanü’l-Arap*, VI, 30

Bu durumda her iki kıraate göre mana şöyle olur:

- **وَذُرِّيَّاتِنَا** vechine göre, وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا **وَذُرِّيَّاتِنَا** فَرَّةً أُغْنِنِ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

Ve şöyle dua ederler: “Rabbimiz! bizlere, gözümüze gönlimüze sevinç kaynağı olacak eşler ve **çocuklar** lutfeyle. Ya Rab! Sen bizi senin emir ve yasakların konusunda duyarlı bilinçli mü’minlere örnek kıl, öncü eyle.”

- **وَذُرِّيَّاتِنَا** vechine göre,

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا **وَذُرِّيَّاتِنَا** فَرَّةً أُغْنِنِ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

Ve şöyle dua ederler: “Rabbimiz! bizlere, gözümüze gönlimüze sevinç kaynağı olacak eşler ve **nesiller** lutfeyle. Ya Rab! Sen bizi senin emir ve yasakların konusunda duyarlı bilinçli mü’minlere örnek kıl, öncü eyle.”

Sonuç

Hz. Peygamber (sav) ile başlayıp sahabenin titizlikle koruyup naklettiği Kur’an-ı Kerim’in farklı şekillerle okunuşu, kıraat âlimlerinin titizlikle yürüttüğü çalışmalarla günümüz müslümanlarına ulaştırılmıştır. Bu çalışmalar sayesinde üzerinde ittifak edilen kıraatlerin, sahih veya mütevatir kıraat sayılabilmesi için İslam âlimleri bazı şartlar ileri sürmüşlerdir. Bu şartlar İbn Mücahid’e göre ilk yedi kıraat imamında haiz iken, İbnü’l-Cezeri’ye göre on kıraat imamı bu şartları taşımaktadır.

Gerekli sıhhat şartlarını taşıyan kıraatlerin vecihlerinin farklı ve birden çok olması, tezat ya da ihtilaf değildir. Ümmete zorluk hiç değildir. Bizatihi, Hz. Peygamber (sav)’in verdiği kolaylık ruhsatı ile Kur’an-ı Kerim’in okunmasında Ümmet-i Muhammed’e bir rehber ve yol haritası olmuştur. Kıraatler ümmet için Kur’an-ı Kerim’in okunmasında ve harflerin eleffuzunda, rahmet, genişlik ve kolaylık ruhsatıdır. Bu ruhsat ile müslümanlar Kur’an’ı kolaylarına geldiği gibi zorlanmadan okuyabilmişlerdir. Aynı zamanda kıraatler Kur’an-ı Kerim’in anlaşılmasında da Müslümanlara bir rahmet, genişlik ve kolaylık sağlamıştır. Farklı kıraat vecihleri ile Kur’an’ın anlaşılması ve yorumlanmasında anlam zenginliği elde edilmiştir. Bazı fikhî meselelerin anlaşılmasında kıraat ihtilaflarının çok önemli faydaları olmuştur.

Kaynaklar

- Acar, Mustafa, *Furkan Suresinin Kıraatler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Van, Yüzüncü Yıl Üniversitesi
- Akdemir, Mustafa Atilla, *Kıraat İlmi Eğitim ve Öğretim Metotları*, İfav Yay. İstanbul, 2015
- Celaeddin, Abdurrahman B. Ebu Bekir / Celaeddin, Ahmed B. Muhammed, *Teşîru’l-Celaleyn*, Daru İbn. Kesir, 2013, Beyrut
- Cessaas, Ebu Bekir, Ahmed B. Ali, *Ahkamü’l-Kur’an*, D.K.İ, Beyrut, 1971
- Cezeri, Ebü’l-Hayr Şemsüddin Muhammed B. Ali, *En-Neşir Fi’l-Kıraati’l-Aşr*, Daru’l-Fikr, Beyrut, 2014
- Ebu’l-A’la, Muhammed, *Mushafü’l-Kıraati’l-Aşri’l-Mütevaitire*, (Diğer Bilgileri Yok. Pdf Formatında Eser)

- Ed-Dani, Ebu Amr, *Ahrufu's-Seb'a Lil-Kur'an*, Suudi Abariya, 1. Bs. 1997
- Ed-Dani, Ebu Amr, *Camiü'l-Beyan Fi'l-Kıraati's Seb'a*, (thk. M.Kemal Atik), TDV Yay. Ankara, 1999
- Ed-Dani, Ebu Amr, *Et-Teysir fi'l-Kıraati's-Seb'a*, Daru İbn Kesir, Beyrut, 1.Bs, 2013
- El-Benna, Ahmet b. Muhammed Dimyati, *İthaf'u Fudalâ'il-Beşar fi'l-Kıraati'l-Erbeati Aşer*, DKİ, Beyrut, 2011
- Emin Efendi, Molla Muhammed, *Ümdetu'l-Hallân Fi İzahi Zübdetü'l-İrfân*, Asitâne Yay.
- En-Nesefî, Ebu'l-Berekat Abdullah b. Muhammed Mahmud, *Tefsiru'n-Nesefî*, Daru İbn. Kesir, Beyrut, 2008
- Er-Razi, Fahrüddin, *Tefsiru'l-Kebir Ev Mefâtihi'l-Ğayb*, DKİ, Beyrut, 2013
- Es-Sabuni, Muhammed Ali, *Saffetü't-Tefasir*, Daru's-Sabuni, 10. Bs, Kahire,
- Es-Suyuti, İmam Celaleddin, *El-İtkan Fi Ulumi'l-Kur'an*, Daru İbn. Kesir, Beyrut, 2006
- Feyzli, Hasan Tahsin, *Kıraât-ı Aşere*, DİB Yay. Ankara 2016
- Hârûf, Muhammed Fahd, *El-Muyesserfi'l-Kıraât*, Daru İbn Kesir, Beyrut 2016
- Hârûf, Muhammed Fahd, *Teshilü'l-Kıraati't-Tenzil*, Daru'l-Beyrutî, 2013, 3.Bs
- İbn Kesir, İsmail b. Amr Ed-Dımaşkî, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-Azîm*, Daru Selam, Riyâd, 1994
- İbn Manzûr, Ebû'l-Fadl Cemâlu'd-Dîn Muhammed b. Mükerrrem b. Alî El-Ensârî, *Lisânu'l-Arab*, Dâru Sâdır, Beyrût, 2004
- Komasyon, *Kur'an Yolu Tükçe Meal Ve Tefsir*, DİB Yay. Ankara 2012
- Kur'an-ı Kerim, *Yüce Kura'n Ve Açıklamalı-Yorumlu Meali*, (trc. Mustafa Yıldırım, / Abdülkadir Şener, / Cemal Sofuoğlu), TDV. Yay. 2011
- Mekki b. Ebi Talib, Ebu Muhammed, *El-Keşf'ü An Vücûhi'l-Kıraati'l-Aşr Ve İleliha Ve Hüceciha*, (thk., Ahmed Mehdelî), Kitabu Naşirûn Yay., Beyrut, 2011
- Muhaysin, Muhammed, Salim, *El-Mühezzeb Fi'l-Kırrati'l-Aşr*, Mektebetü'l-Ezheriyye, 1997
- Muhyiddin Ed-Derviş, *İ'rabü'l-Kur'an-ı Kerim ve Beyanüh*, Darü İbn. Kesir, Beyrut, 1999
- Paluvi, Abdulfettah, *Zübdetü'l-İrfan*, Asitane Yay. İstanbul 2009
- Zemaşşerî, Ebu'l-Kâsım Carullah Mahmûd b. Ömer, *El-Keşşâf 'An Hakâiki Ğavâmidit-Tenzil Ve 'Uyûni'l-Ekâvil Fi Vucûhi't-Te'vil*, Daru'l-Ihya, Beyrut, 1997
- Zencele, Abdurrahman b. Muhammed b, *Huccetü'l-Kıraat*, Müessesetü'r-Risale, Beyrut, 2014